

Bønder og beredskap

Tre av fire bønder mener de selv spiller en viktig rolle for beredskapen i samfunnet ved håndtering av kriser, klimaendringer og folkevekst. Bøndenes gode selvfølelse er berettiget. Landbruket representerer løsningen på mange av vår tids største utfordringer.

I en undersøkelse utført av Sentio for Norsk Landbruksamvirke svarer 52 prosent av bøndene at de «i svært stor grad» føler de spiller en viktig rolle i samfunnets beredskap for å håndtere kriser, klimaendringer og befolkningsvekst. Ytterligere 23 prosent føler at de i «noen» grad spiller en slik rolle.

Det er gledelig at bøndene er i stand til å se seg selv som viktige problemløserne for mange av vår tids største problemer. Klima-

endringer truer jordas kapasitet til produsere mat. Samtidig vet vi at verdens befolkning øker. Begge deler tilsier at bondens innsats vil bli stadig viktigere i årene som kommer. I tillegg vet vi at mange norske bønder besitter bioressurser som også vil være avgjørende for om landet skal kunne innfri kommende klimaforpliktelser.

Vi må heller ikke glemme den praktiske betydningen av å ha operative bønder og landbruksmaskiner rundt om i landet. I en lang rekke krisesituasjoner som flom eller skogbranner har landbrukets innsats vært et uvurderlig bidrag for å redde liv, helse og verdier.

Det er å håpe at samfunnet forøvrig, og i særdeleshet landets myndigheter, også innser landbrukets viktige bidrag for samfunnsikkerheten. Det var et forstemmen-

Oppsummert

Selvbilde

1 Tre av fire bønder mener de selv spiller en viktig rolle for samfunnsikkerheten.

Løsningen

2 Den gode selvfølelsen er berettiget, landbruk er løsningen på mange av de største utfordringene i vår tid.

Våkne

3 Landets myndigheter må våkne, og få øynene opp for landbrukets betydning for samfunnsberedskapen.

de signal at regjeringspartiene fjernet oppstartsbevilgningen for matkornlagre i Norge, som de rødgrønne endelig la inn i sitt siste statsbudsjett. Det viser manglende forståelse for hvilke utfordringer som venter i framtida.

Enda verre er det at regjeringen legger opp til å ta store landbruksarealer ut av drift. Regjeringens bebudede landbrukspolitikk vil ha en sentraliserende effekt som vil brakklegge betydelige jordbruksarealer i distriktene.

Det verste er imidlertid at regjeringen har gitt klarsignal til storstilt nedbygging av de mest produktive jordbruksarealene i Norge. Å gi grønt lys til bygging av boliger og møbelvarehus på mer enn 1000 dekar prima matkornjord er elendig beredskapspolitikk.

SAGT

av andre

FOTO: NTB SCANPIX

Jonas Gahr Støre: Om virksom EU-politikk.

EU-politikk

* «Det å reise til Brussel og gjø opp standpunkt fordi ein trur at det då blir betre stemming, det trur eg ikkje nødvendigvis er ein verksam politikk.»

Jonas Gahr Støre, Ap-representant og tidligere utenriksminister, til Klassekampen.

EU

* «Den Europeiske Union - som eg framleis meiner Noreg burde vere medlem av - står overfor eit grunnleggande legitimitetsproblem, ved at den har nokre openberre veikskapar i sin konstruksjon.»

Jonas Gahr Støre til Klassekampen.

SV

* «Da Audun Lysbakken kom inn, da orket jeg ikke mer SV. Han er fæl, ass. Han fokuserer konsekvent på feil ting. De eneste han ser, er seg selv og sine venner. Den ungen middelklassen, par med barn.»

Steffen Kverneland, kunstner og forfatter, til Dagsavisen.

Venstre

* Etter valget har vi sett et annet Venstre enn det som lurte rundt de fire siste årene i opposisjon. Da var det lett nå være liberal - uten å se bøndene på Vestlandet.

Knut Arild Hareide, KrF-leder, til Vårt Land.

Høyre

* «Høyre vet at de må levere til oss hele tiden.»

Knut Arild Hareide til Vårt Land.

Nationen arbeider etter Vær varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale bes ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål. PFU holder til i Oslo, tlf. 22 40 50 40. Epost: pfu@presse.no

Å slippe bonden fri

DAGENS GJEST

Bondens frihet er satt på den politiske dagsordenen. Hva betyr dette? Hva innebærer det at bonden har frihet? Er det Isak på Sellanraa som gjenkalles? I dagens jordbruk er ikke dette entydig. Spørsmålet er hvilke samfunnsutfordringer som kan løses av hvilken type frihet. Nylig lyttet jeg til et foredrag av en finsk forsker. Hun hadde studert finske bønders forhold til frihet og hvordan de oppfattet sin egen posisjon i verdikjeden for matvarer. Dette var studert ut fra hvordan bøndene opplevde sine sosiale og økonomiske relasjoner til omverden og særlig deres relasjoner til ulike former for merkeordninger og reguleringer.

Forskeren lanserte fire typologier frihet som inspirerte meg til refleksjon. Den første var entreprenørskapsfrihet. Dette var friheten til å utvikle sin økonomiske kreativitet med minst mulig begrensninger og offentlig inngripen. Den andre opplevde friheten var knyttet til assimilering eller integrering. Dette omfattet frihet til å maksimere sin økonomi ved å innrette seg etter forutsigbare og standardiserte reguleringer. Den tredje var friheten til å gå

motstrøms eller å velge alternativt. Konkret var dette knyttet til å velge bort det konvensjonelle jordbruket og heller produsere økologisk ved å følge kravene til økologisk produksjon. Den fjerde og siste friheten var frakoplingsfrihet. Dette innebar å være helt fri fra all økonomisk avhengighet, ingen gjeld og minst mulig innkjøp av innsatsfaktorer. Dette betydde i praksis størst mulig grad av selvforsyning basert på naturalhusholdning.

Det kan resonneres videre på disse frihetene. Naturalhusholdning er neppe en sterk frihetstrang for norske bønder i dag. Videre kan det problematiseres hvordan investeringsbehov for å holde tritt med utviklingen, eller holde tritt med farten i bondens tredemølle som andre vil kalle det, og påfølgende gjeldssituasjon påvirker friheten, men jeg lar det ligge her. Alle disse fire formene for frihet er friheter sett fra bondens ståsted. Dette betyr helt ulike praktiske tilpasninger på gården, og det er ikke åpenbart hva bondens frihet betyr. Min antakelse er at norske bønder ikke er vesentlig forskjellig fra finske bønder, og frihetskategoriene kan overføres. Hvis det å slippe bonden fri er et svar på en samfunnsutfordring, er spørsmålet viktig.

Egil Petter Stræte

Egil Petter Stræte er seniorforsker ved Norsk senter for bygdeforskning

Hvilket spørsmål er det å slippe bonden fri løsningen på? Dette kan lede til en liten tankeøvelse.

Hvis entreprenørfrihet er svaret, kan spørsmålet for eksempel være: Hva gir mest nytenking og innovasjon i norsk jordbruk?

Hvis assimileringfrihet er svaret, kan spørsmålet være: Hva gir best og mest forutsigbar matproduksjon og høy matvaresikkerhet i Norge?

Hvis motstrømsfrihet og økologisk produksjon er svaret, kan spørsmålet være: Hva gir mest trygg mat, eller minst bruk av kjemikalier?

Hvis frakoplingsfrihet og selvforsyning er svaret, kan spørsmålet være: Hva er mest miljø- og klimavennlig jordbruksproduksjon?

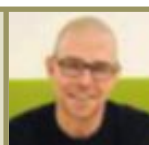
Denne lille øvelsen med noen påstander om sammenhenger mellom spørsmål og svar viser at bondens frihet ikke er entydig. Å slippe bonden fri må følges opp med en definisjon hva slags frihet det er tale om, for hvilke bønder og ikke minst hvilket viktig samfunnsproblem dette skal løse. Å slippe bonden fri blir forstått ulikt.

SELLANRAA

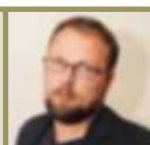
«Hva innebærer det at bonden har frihet? Er det Isak på Sellanraa som gjenkalles?»

Sjefredaktør (konst.):
Pernille Huseby
pernille.huseby@nationen.no

Nyhetsredaktør:
Rino Andersen
rino.andersen@nationen.no

Politisk redaktør (konst.):
Kato Nykvist
kato.nykvist@nationen.no